

VILT ALS ANKER, SLEUTEL EN WEGWIJZER

Over de meerwaarde van vilt als medium in een genezingsproces

INTRODUCTIE

In tegenstelling tot een gebruikelijke viltcursus, waarbij het in de eerste plaats gaat om het leren vervaardigen van een product, staat zowel in mijn eigen werk als in mijn workshops en cursussen, het persoonlijke beleven bij het vormgeven en de ontwikkeling en transformatie van het beleefde in het alledaagse leven op de voorgrond. Bij het maken van vilt staan hier een expressief en artistiek proces van verandering voorop. Tijdens de vele lange uren van lichamelijk bezig zijn, komen beelden uit een innerlijke bron naar de oppervlakte. Deze imaginaire beelden ontvouwen zich en worden gaandeweg zichtbaar en daarmee oproepbaar. Vanuit de in ons binnenste verborgen container met herinneringen reizen ervaringen uit het verleden naar het hier en nu. Op deze vilt-reis worden we opmerkzaam gemaakt op de vorm waarin die ervaringen, die uit onze verbeelding opduiken, te voorschijn komen. Emoties worden waargenomen, bevrijd en werkzaam. Het maken van kunst wordt een helende reis, een genezingsproces. De gemaakte kunst wordt tot medicijn.

Het bovenstaande is een theoretische introductie op wat ik in gewone woorden vertellen wil over mijn gevoel van diepe verbondenheid met vezels en vilt. Aan de hand van mijn eigen levensreis probeer ik hieronder te beschrijven hoe - door de jaren heen mijn werken met vilt en

Food for the Soul. Materiaal Zijdepapier. Het lege midden was een kijkraam waardoor ik schepen langs de horizon zag varen.

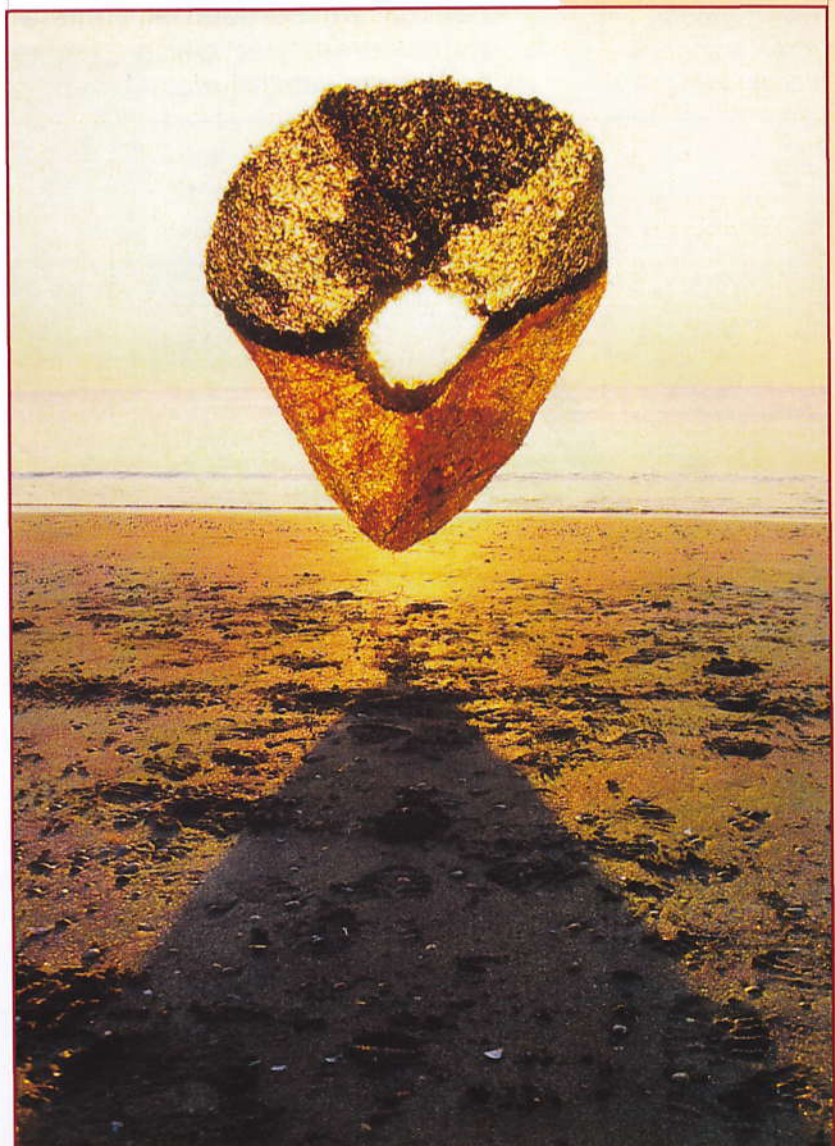
Een teken dat alles verandert en voorbijgaat, alleen onze ziel blijft bestaan.

mijn doelstellingen diepgaand zijn veranderd. Ik ga de lezer deelgenoot maken van de betekenis van vilt voor mijn dagelijks leven, mijn workshops en mijn eigen werk met kunst en vertellen hoe ik in de rol van expressief kunsttherapeut, gespecialiseerd in het vilt- en zijdepapier maken terecht gekomen ben.

TERUGBLIK van een 65-plusser.

Terugblikkend op de momenten in mijn leven, waarin vilt een rol heeft gespeeld, kom ik tot de conclusie, dat die toendertijdse onbewuste ogenblikken ieder op zich een keerpunt waren, een transformatie teweegbrachten en een wegwijzer waren en de sleutel voor mijn toekomst. Het begon al vroeg.

*Ik opende mijn hart, om mijn lichaam met mijn ziel te verbinden.
Het viltgevoel was zoetjesaan, bijna ongemerkt, onder mijn huid gekropen.*

*Detail
Installatie op de
tentoonstelling in
Engen: Dialog Filz.
Meditatie-kussens.
Materiaal Wol,
zijdepapier, zijde
stoffen, viscose,
katoen, vulwol.*

*Knuffelkussen met
open, de inge-
vilte merklap door
mijn moeder als
kind gemaakt in
1926 . Materiaal:
mixed media,
ingevilt zijdepa-
pier en zijde stof.*

Toen mijn moeder in de oorlog geen schoentjes kon kopen, maakte ze die uit mijn vaders vilthoed. Ik leerde lopen op vilt. Nadat ik op de lagere school had leren schrijven, raakte ik verknocht aan mijn schoolbord thuis. Niet alleen om er de roerselen van mijn kinderziel op te schrijven, maar vooral om die op te vegen en te bewaren in mijn vilten bordenwisser. Die wisser was mijn grote vriend. Als hij te vol was met krijt, gaf ik hem klopjes, waarmee al mijn verhaaltjes als een grijswitte wolk door de lucht vlogen. Die wisselwerking tussen schrijven, bewaren en tegelijk met het wissen een nieuwe ruimte creëren voor een nieuw verhaal gaf vorm en betekenis aan mijn binnenwereld. Die vroege ervaringen met vilt bleken een anker te zijn, een sleutel en een wegwijzer.

Mijn moeder naaide, breide, haakte en borduurde bijna al mijn kleren. Het eerste dat ze mij leerde was mijn eigen wollen

sokken te stoppen op een kopje. Ik was gefascineerd door het spannen van draden en er dan een weefseltje van te maken, het liefst in kontrasterende kleuren. Tijdens mijn middelbare schooltijd hadden de uren textiel en opstellen schrijven mijn voorkeur. Ik borduurde bijvoorbeeld de weg van school naar huis en alles wat ik onderweg tegenkwam met eindeloos geduld en in grote fantasiesteken. Daarna begon het grote werk. Ik nam les bij Beatrice de Metz in Scheveningen en maakte murale tapijten uit textiel van allerlei kwaliteit, van tweedehands verkregen tot

en met stalen gekocht in duurdere stoffenwinkels. Alle stoffen die voor de verwerking in één tapijt in aanmerking kwamen, gingen van tevoren samen in één pan met synthetische verf. Na een paar jaar begon ik te twijfelen aan de kwaliteit van mijn eindprodukten, en begon een speurtocht naar de herkomst van textiele vezels zoals katoen, linnen, ramie, zijde en wol. Waar komen ze vandaan, zijn ze dierlijk of plantaardig, hoe worden ze gewonnen en door wie en hoe zit het met het plantaardig verven en de verwerking tot draden en stoffen? Studeren deed ik aanvankelijk vooral uit boeken en alle proefstalen maakte ik aan de keukentafel. Zo ontdekte ik opnieuw het materiaal waarop ik had leren lopen: vilt.

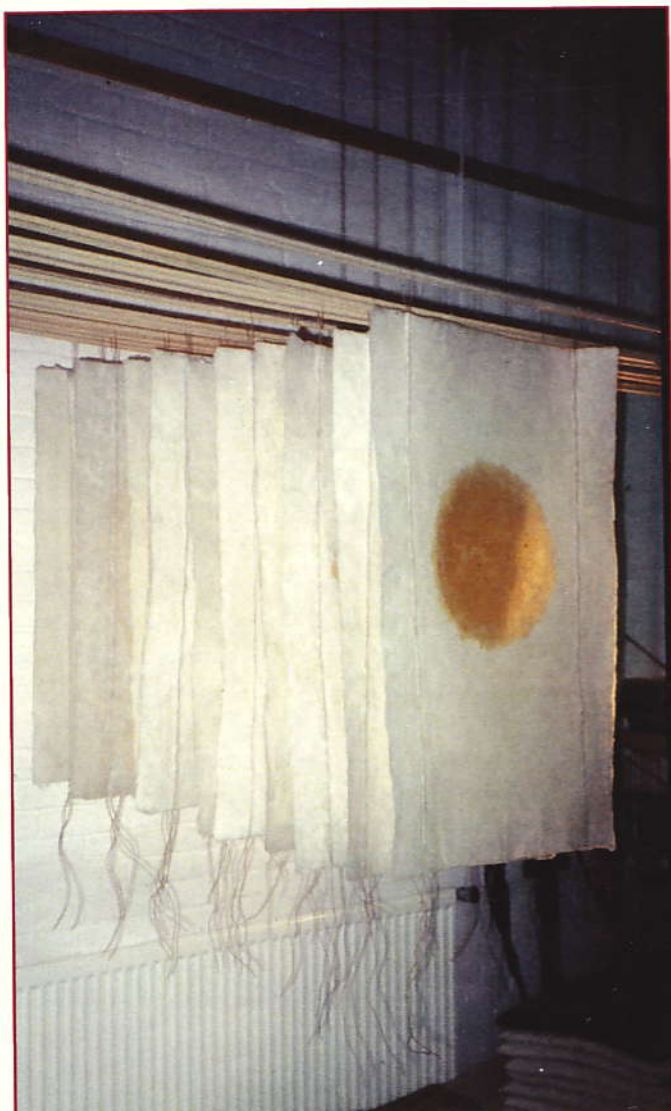
Vanaf 1975 is vilt niet meer weg geweest. Ik breidde mijn zoektocht uit naar het medium zoals het in Eurazië en Europa van

oudsher voorkwam. Er was nog geen zoekmachine google, ik moest het doen met geschreven bronnen. Ik was dolgelukkig met het boek dat Mary Burkett schreef over haar speurwerk in Eurazië: The Art of The Feltmaker. Daarnaast gaf ik les in o.a. fantasiegarens spinnen van alle vezels die ik had bestudeerd en plantaardig verven van vezels, draden en stoffen.

In de loop van de tijd kwam dat alles samen en ontwikkelde ik mijn eigen techniek voor het mengen van kleuren en vezels op de kaardemolen, het verven van veel kleuren tegelijk in de stoompan en het lamineren van heel dun en dubbelzijdig vilt op een laag handgeverfde zijde en een vel zijdepapier. (Tegenwoordig heet vilten op geweven stoffen: nuno-vilt). Ook maakte ik een serie stevige sculpturen van vilt - gesteven met beenderlijm. Als vanzelf kwamen vilten en schrijven weer bij elkaar en in 1984 verscheen mijn boek: Vilt maken.

Een onderdeel van de installatie "Tijd om te Gaan" in december 2007 in Het Kunstbedrijf in Heemstede.

Licht en schaduw. Mixed Media.

*Detail drijvende
viltapijten*

In datzelfde jaar vond het Eerste Internationale Viltcongres in Hongarije plaats. István Vidák was al een paar jaar doende om vilt pioniers en wetenschappers uit Oost en West samen te brengen en vanwege het grote succes van die eerste keer organiseerde hij daarna vier jaar lang een zomer-akademie op de Hongaarse puszta, waar een internationaal gezelschap van viltmakers hun kennis met elkaar uitwisselden. Er was toendertijd nog geen sprake van concurrentie. Het was een hoogst vreedzame oost-west verbinding, die ik mede toeschrijf aan het basale leven in yurts, het werken in de buitenlucht en de liefdevolle aandacht voor alle aspecten van onze gemeenschappelijke passie.

De inbreng van leermeesters als Jevgenii Sorokin uit Almaty en Grigori Derwish uit Moskou over hun viltreizen door Kyrgyzstan, Ogülsierin Gurbangulieva uit Turkmenistan, maakten duidelijk hoe viltten in Eurazië een natuurlijke, kunstzinnige en gezonde leefwijze kan zijn.

Diepe indruk maakte op mij de film die David Zsizsishvili uit Tbilisi, liet zien over het viltten in Tusheti - Georgië. Een groep vrouwen maakte daarin samen

een vilttapijt voor een meisje dat gaat trouwen. Ze zingen erbij, vertellen over het huwelijkseven, maken en gebruiken samen een feestelijke maaltijd als het vilt te drogen hangt. De vrouwen in de film laten zien hoe je het dagelijkse leven kunt vieren. De film inspireerde mij en wees me de weg hoe ik een Haarlemse Viltpapierwerkplaats op kon richten. Het werd een broedplaats voor veel nieuwe ontdekkingen, maar vooral werden er gedurende 15 jaar lang grote viltapijten en mantels als groepswerk vervaardigd. Die tijd leerde me dat ik onlosmakelijk met vilt verbonden was en dat die band niet alleen een persoonlijke was, maar een universele. Alle viltmakers uit oost en west die ik leerde kennen, voelden en voedden ieder op hun eigen wijze die band. Nieuwsgierig en reislustig als ik ben, greep ik geboden kansen om les te geven en veldonderzoek te doen in binnen- en buitenland. Het schrijven van onder andere Het Complete Papierboek hield me thuis. Kunst maken, mediteren en reflecteren in mijn atelier zorgde voor evenwicht tussen binnen en buitenwereld.

HET WAS ALSOF IK ZELF DAT VILT WAS

Hoe meer vilt mijn leven bepaalde, hoe meer dank ik verschuldigd ben aan het culturele erfgoed dat viltmakers uit Eurazië generaties lang hebben doorgegeven. Hoe zij, die om zo te zeggen in vilt werden geboren, leerden dat wol één van de belangrijkste materialen in de wereld is. Van jongs af aan leerden ze om hun huizen van vilt te maken, vloerbedekking, meubilair en kleding te maken. En dat niet alleen. Op psychisch en spiritueel gebied bevorderde vilt, en vooral het viltproces, het aangaan en vormgeven aan menselijke betrekkingen, rituelen en vooral

het heelmaken. Viltmakers waren dus niet alleen meesters in de taktiele kunst, ze wisten ook hoe mensen de blik naar binnen kunnen richten. Ze ervoeren het maken van vilt als een deel van zichzelf- in de ware zin van het woord - als na aan de huid liggend. Ik voel me verplicht aan hen, dat ze me deelgenoot maakten van hun vakkennis, hun eenvoudige en onuitputtelijke bron van wijsheid en levenservaring. Daarbij heeft het mijn begrip van tijd diepgaand bijgesteld. Riep de tijdverslindende duur van het viltproces eerst mijn weerstand op, later begreep ik dat - als ik het begrip tijd buiten beschouwing kon laten, ik net zo lang in het proces kon blijven als het vilt nodig had. Het was alsof ik dat vilt was. Het naar binnen keren in het tijdloze, hielp om mezelf te vernieuwen. Pas later kon ik aan dit gebeuren woorden geven: Ik opende mijn hart, om mijn lichaam met mijn ziel te verbinden. Het viltgevoel was zoetjesaan, bijna ongemerkt, onder mijn huid gekropen.

Tijdens die periode van terugkijken en transformeren overleefde mijn zoon twee zware operaties. Mijn geluk kende geen grenzen toen hij zijn gezondheid weer te-

rugkreeg. Ik vond in de synchroniciteit van levensveranderende gebeurtenissen een aanleiding om mijn wens om me te specialiseren in de expressieve kunsttherapie in vervulling te doen gaan en schreef me in als student. Het was mijn bedoeling om de magische geneeskracht van wol en vilt in verband te brengen met andere kunstvormen en onder de mensen te brengen. Vilt als taktiele kunst zoekt niet alleen naar visuele indrukken, ze laat ook datgene zien, wat al gevoeld werd voordat het gezien kon worden. Opeens is daar het moment van wonderbaarlijke verrassing waar het vilt tijdens het proces plotseling een vorm aanneemt. We hoeven deze vorm, in letterlijke zin: dat voorbeeld, alleen maar welkom te heten en na te volgen.

Inge Evers

www.wvevers.dds.nl

foto's:

Lichtbildnergruppe Singen e.V

Alexandra Gabrieli

Inge Evers

*Drijvende vilt-
tapijten
Mixed media...
vilt uit diverse
wolsoorten, zijde
organza stof,
kokos, geolied pa-
pier... met daarop
wrijfdrucken
van grafstenen
uit het voormalige
Oostduitsland.
Afmeting:
0.90 x 2.10 meter*